

Lektionsplanering

Årskurs: Gymnasiet

Ämne eller kurs: Historia 1a2

Tema: Historia och teknik: Järnvägens betydelse

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll

Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser i ett kronologiskt perspektiv som speglar både kontinuitet och förändring, till exempel befolkningsutveckling, statsbildning, jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde, på makt och på könsmonster. Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välbefinnande, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem. Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet. Kritisk granskning, tolkning och användning av olika slags källmaterial utifrån källkritiska kriterier och metoder. Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv.

Betygskriterium (E)

Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.

[Gy11, Historia 1a2]

Lärarledda instruktioner

1. **Inledning om järnvägens utveckling** (15 min)
 - Ge en översiktlig presentation av järnvägarnas historik.
 - Diskutera järnvägens roll i den industriella revolutionen.
 - Fråga eleverna vilka tankar de har kring järnvägens betydelse för samhället.
 - Visa bilder av tidiga järnvägar och lokomotiv.
2. **Gruppdiskussioner** (15 min)
 - Dela in eleverna i grupper och låt dem diskutera järnvägens påverkan på befolkningen i olika regioner.
 - Ge varje grupp en specifik fråga att diskutera och sammanfatta.
 - Presentera gruppernas diskussioner för hela klassen.
3. **Analys av källmaterial** (15 min)
 - Ge eleverna olika källor att läsa och analysera.
 - Diskutera vikten av källkritik i historisk forskning.
 - Be eleverna presentera sina tankar om källorna.
4. **Sammanfattning och reflektion** (5 min)
 - Återsamla klassen och diskutera vad de har lärt sig.
 - Fråga om de har några avslutande tankar eller frågor.

Ämnesinnehåll

Här listas viktig kunskap och ämnesinnehåll som eleverna behöver känna till eller lära sig i undervisningen. Försök se till att allt nedan tas upp på lektionen eller följs upp på andra sätt.

- **Järnvägens påverkan på ekonomin** - Förklara hur järnvägar revolutionerade transport av varor och människor, vilket ledde till snabbare tillväxt och industrialisering.
- **Sociala förändringar** - Diskutera hur järnvägar underlättade migration och urbanisering, och hur detta påverkat samhällsstrukturer.
- **Källkritik** - Betona vikten av att kritiskt granska historiska källor för att förstå nutiden.
- **Miljöpåverkan** - Reflektera över järnvägars inflytande på miljön genom både historiskt och nutida perspektiv.
- **Global påverkan** - Undersöka hur järnvägar bidrog till globalisering och internationell handel.

Ordkollen

Ord

Förklaring

Etymologi

Järnväg	En anordning för transport av gods och passagerare med hjälp av tåg.	Från gammelsvenska "jernweg", där "jern" betyder järn och "weg" betyder väg.
Industrialisering	Processen där ett samhälle går från agrar ekonomi till industriell ekonomi.	Från franskans "industrialiser", vilket betyder att göra industriell.
Källkritik	En metod för att utvärdera och granska källors trovärdighet.	Från latin "cella", som betyder rum eller förvaring, i betydelsen att undersöka ursprunget.

Diskussionsfrågor

- A. Hur skulle Sverige se ut idag om järnvägen aldrig hade byggts? Tänk på såväl ekonomi som sociala strukturer.
- B. Vilken roll spelar transportinfrastruktur som järnvägar för att skapa jämlikhet i samhällen?
- C. Hur ska vi i dagens samhälle hantera miljöpåverkan av transportsektorn och samtidigt främja dess utveckling?

Aktivitet

Som aktiv del av lektionen får eleverna skapa en tidslinje över järnvägens utveckling, där de inkluderar viktiga händelser och datum. Tidslinjen ska innehålla både text och bilder och kan presenteras som en affisch i klassrummet. Eleverna kan arbeta i par eller små grupper och uppmanas att använda källor de har studerat under lektionen för att lägga till relevant information. Denna aktivitet kopplar direkt till deras förståelse av hur järnvägen format det moderna samhället.

Exit-ticket

Frågor

1. Vad var en av de första järnvägarna i Sverige?
2. Hur påverkade järnvägar arbetsmarknaden på 1800-talet?
3. Nämn en negativ effekt av järnvägens utbyggnad.

Svar

Den första järnvägen var Malmö-Lund banan som öppnade 1834.

Järnvägar skapade nya jobb och förändrade hur människor kunde pendla och flytta till städer.

Järnvägar ledde till miljöförändringar, inklusive avskogning och föroreningar.

4. Hur bidrog järnvägar till globalisering?

De underlättade snabbare och billigare transporter av varor mellan länder.

5. Vilka samhällsförändringar orsakades av omflyttningen av människor till städer?

Ökat behov av bostäder, förbättringar inom medicin, utbildning och arbetsvillkor.

6. Vilken typ av källor kan användas för att studera järnvägens historia?

Bilder, dokument, böcker och intervjuer med personer som har erfarenhet av järnvägar.

7. Nämn ett exempel på hur järnvägen påverkade miljön positivt.

Järnvägar lade grunden för en effektivare transport av varor, vilket minskade behovet av lastbilar.

8. Vad kan vara ett framtida mål för järnvägsteknik?

Utveckla mer miljövänliga och snabba tågssystem.

Hemuppgift

En hemuppgift kan vara att eleverna ska skriva en uppsats på 2-3 A4-sidor där de utforskar en specifik aspekt av järnvägens påverkan på Sveriges samhällsutveckling. Att inkludera källkritik genom att granska tre olika källor som berör deras val av ämne, samt att reflektera över hur historien kan lära oss något i dagens samhälle, är centralt i uppgiften. Detta arbete erbjuder eleverna en möjlighet att fördjupa sig i ämnet och utveckla sina forskningskunskaper.

Citat

“Historien är inte bara fakta; det är minnen som formar våra identiteter.” – Anonym (2020) Detta citat illustrerar vikten av att förstå vår historia för att bättre kunna navigera vår nutid och framtid.

Tags: [Lektion](#)